

Üniversite Öğrencilerinde Takıntılı Mesajlaşma ve Sosyotelizm İlişkisinin İncelenmesi

Investigating the Relationship between Obsessive Messaging and Phubbing among University Students

Öğr. Gör. Dr. Burcu GÜLEY¹, Doç. Dr. Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ², Doç. Dr. Oğuz EMRE³

Öz

Sosyotelizm, akıllı telefon gibi teknolojik araçlar kullanmakta iken bireylerin buldukları ortamdaki sosyal, duygusal ve psikolojik olarak uzaklaşması şeklinde ifade edilmektedir. Günümüzde özellikle ergenlerde sıklıkla görülen bu durumun nedenlerinden biri de telefon bağımlılığına bağlı gerçekleşen takıntılı mesajlaşma davranışıdır. Bu bağlamda sağlıklı gelişimin desteklenebilmesi açısından takıntılı mesajlaşma ile sosyotelizm arasındaki ilişkinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle araştırmada üniversite öğrencilerinde takıntılı mesajlaşma ve sosyotelizm arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada betimsel araştırma yöntemi ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muş Alparslan Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 343 önlisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği" ve "Genel Sosyotelist Olma Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin takıntılı mesajlaşma ile sosyotelist olma düzeyleri arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyotelizm, sosyal medya, takıntılı mesajlaşma, sosyotelist.

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Phubbing is expressed as the social, emotional, and psychological alienation of individuals from their environment while using technological tools such as smart phones. One of the reasons for this situation, which is especially common among adolescents today, is the obsessive messaging behavior due to phone addiction. In this context, it is considered important to examine the relationship between obsessive messaging and phubbing to support healthy development. Based on this idea, it was aimed to examine the relationship between obsessive messaging and phubbing in university students. Descriptive research method relational survey model was used in the research. The study group of the research consists of 343 associate degree students studying at Muş Alparslan University in the 2021-2022 academic year. In the research, "Personal Information Form", "Obsessed Messaging Scale" and "General Phubbing Scale" were used as data collection tools. According to the findings obtained in the study, it was determined that there was a high level of positive correlation between the obsessive messaging and the phubbing levels of the students.

Keywords: Phubbing, social media, obsessive messaging, sociothelist.

Paper Type: Research

Giriş

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, b.cosanay@alparslan.edu.tr

²İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, aysegul.ulutas@inonu.edu.tr

³İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, oguz.emre@inonu.edu.tr

Atf için (to cite): Güley, B., Ulutaş Keskinliç, A. ve Emre, O. (2023). Üniversite öğrencilerinde takıntılı mesajlaşma ve sosyotelizm ilişkisinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(4), 1233-1242.

Günümüzde teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi bireylerin ve toplumların yaşamında önemli değişiklikler meydana getirmektedir. Teknolojinin bu denli hızlı ilerlemesi bireylerin teknolojik araçlara kolay ulaşmasını ve teknolojik araçlardan daha fazla yararlanmasını sağlamaktadır. Teknolojinin yaşama sunduğu önemli faydalardan bazıları banka işlemlerini kolayca yapma, alışveriş yapma, kitap okuma, zaman ve mekân fark etmeksizin bireyler arasında sağlıklı iletişim kurmayı sağlamasıdır. Teknoloji bireylere, sesli ve görüntülü bir şekilde karşılıklı iletişim kurabilme, yazılı ve sözel ifadelerin yanında canlı görüntü aktarma özelliği sayesinde duyguların paylaşılmasına da imkân sağlamaktadır (Chotpitayasonondh ve Douglas, 2016, s. 5; Stathatos, 2020, s. 27).

Teknolojinin günlük hayatta pratik ve en etkili şekilde kullanımı telefon, tablet ve bilgisayarlar aracılığı ile sağlamaktadır. Özel işletim sistemi ve donanımına sahip olan bu teknolojik araçlara uygun ve geliştirilebilir işletim sistemleri sayesinde, ihtiyaçları karşılamak üzere çeşitli programlar kurulmakta ve bu programlar gereksinimlere göre güncellenmektedir. Ancak bu programların bireyler tarafından çok sık ve gereksiz kullanımı, fiziksel ve zihinsel rahatsızlıklar, duruş ve yeme bozuklukları, bağımlılık, uykusuzluk, arkadaşlık ilişkilerinde bozulma, asosyallik, psikolojik sorunlar ve davranış bozukluğu gibi olumsuz durumlara neden olmaktadır (Ballı, 2020, s. 18; Schneider ve Hitzfeld, 2019, s. 3). Özellikle karşılıklı etkileşimin sağlandığı sosyal medya araçları ya da oyunlar bireylerin teknolojik araçları uzun süreli ve kontrolsüz kullanımına neden olmakta ve zamanlarının çoğunu geçirdikleri bu araçlar istenmeyen durumlar ortaya çıkarabilmektedir. Hatta bireylerin belirli bir sosyal çevre içerisinde iken çeşitli nedenlerle sosyal medya araçlarına yönelmesi ve bulunduğu ortamdan zihinsel ve psikolojik olarak uzaklaşması, bulunduğu fiziksel ortamdaki bireylerden bağımsız davranışlar sergilemeye başlaması şeklinde bir davranış olan sosyotelizme neden olmaktadır (Aykaç ve Yıldırım, 2021, s. 247). Bu tür durumlar teknoloji çağına doğdukları için teknolojiyi daha fazla kullanan özellikle ergen ve genç bireylerde sıklıkla görülen bir davranış haline gelmiştir. Kimlik kazanımının olduğu ergenlik döneminde zamanlarının çoğunu akıllı telefon, tablet veya bilgisayarla geçiren bireylerde sosyotelizm davranışının görülmesi hem aile hem de arkadaşlık ilişkilerini etkileyici bir faktör olarak görülmektedir (Roberts ve David, 2020, s. 2).

Sosyotelizm kavramı, İngilizcede telefon (phone) ve yok saymak (snubbing) sözcüklerinin birleştirilmesiyle ortaya çıkan Phubbing'in Türkçe karşılığıdır. Sosyotelizm genellikle akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkilendirilen ve günümüzde sıklıkla karşılaşılan teknolojinin getirdiği davranışsal sorunlardan dolayı çünkü yapılan araştırmalarda bireylerin akıllı telefonlar nedeniyle buldukları ortamdaki uzaklaştıkları belirtilmiştir (Al-Saggaf, MacCulloch ve Wiener, 2018, s. 4; Nazir ve Pişkin, 2016, s. 70). Bu durum akıllı telefonların taşınabilirliği, internet, sosyal medya uygulamaları, anlık ses ve görüntü aktarımı gibi özelliklerinin olmasından kaynaklanmaktadır. Akıllı telefonlarda sosyotelizme neden olan faktörler sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığı, oyun ve uygulamalar şeklindedir. Yapılan araştırmalara ek olarak bireylerin günlük yaşamında telefon ve internetin yeri dikkate alındığında, sosyotelizmin görüldüğünden daha ciddi boyutlarda olduğu söylenebilir. Akıllı telefonların bilinçsiz ve aşırı kullanımı nedeniyle, bireylerde yalnızlık duygusu ve asosyallik gelişmekte, buna bağlı olarak da kaygı, yoksunluk, depresyon ve stres gibi olumsuzluklar görülebilmektedir (Stathatos, 2020, s. 31).

Günümüzde teknolojik aletlerle özellikle akıllı telefonlarla geçirilen zamanın her geçen gün artması ve bu durumun ortaya çıkaracağı olası sonuçlar dikkat çekmektedir. Sosyal medya ve akıllı telefonlara yüklenen bazı uygulamalar (alışveriş, banka vb.), sürekli geliştirilen özellikleri sayesinde her geçen gün bireylerin gereksinimlerini daha fazla karşılamaya başlamakta bu durumda kullanımını gün geçtikçe yaygınlaştırmaktadır. Bu bakımdan akıllı telefonların yaygınlığı ve kullanım sıklığı artmakta bu durum da teknolojik aletlerle geçirilen zamanı arttırarak bireylerin sosyal çevreden uzaklaşmasına neden olmaktadır (Ünalın ve Yıldırım, 2020, s. 279).

Bireyler günümüzde sosyal medya ve internetin birlikte olduğu uygulamaları yoğun bir şekilde kullanmakta bunun sonucunda mesajlaşma davranışları kontrol edemeyecek şekilde artmaktadır. Mesajlaşma davranışlarındaki bu artış bireylerin içinde oldukları sosyal ortamlarda fiziksel olarak bulunsun bile zihinsel olarak bulunmamasına neden olmaktadır. Bu durum ise bireylerin asosyal olmalarına, yalnızlaşmalarına, sosyal ortamlara kabul edilmemesine ve ilişkilerinde bozukluk ve kopukluğu beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda bireylerin sosyal olarak aktif oldukları yer olan ve çalışma hayatına atılmadan önceki son dönem olan üniversite öğrencilerinde takıntılı mesajlaşma ile sosyotelizm arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinde takıntılı mesajlaşma ve sosyotelizm arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli ve araştırma grubu belirtilerek veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi açıklanmıştır.

1.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma üniversite öğrencilerinin takıntılı mesajlaşma ve sosyotelizm arasındaki ilişkilerin incelenmesi bakımından ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli mevcut ya da geçmişteki bir durumu ilgilendiren değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmayı amaçlayan ve bu süreçte duruma müdahale edilmeyen bir modeldir (Büyüköztürk, 2012).

1.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muş Alparslan Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 343 ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ön lisans öğrencilerine ($n=343$) ait demografik özelliklere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine ilişkin bulgular

Sosyo-demografik Özellikler		f	%
Cinsiyet	Kadın	280	81,6
	Erkek	63	18,4
Yaş	17-19	52	15,2
	20-22	249	72,6
	23-25	30	8,7
	25 ve üstü	12	3,5
Sınıfınız	1.Sınıf	203	59,2
	2.Sınıf	140	40,8
Annenizin Eğitim Durumu	Okur yazar değil	149	43,4
	Okur yazar	34	9,9
	İlkokul mezunu	92	26,8
	Ortaokul mezunu	44	12,8
	Lise mezunu	12	3,5
	Ön lisans mezunu	11	3,2
	Lisans mezunu	1	0,3
Babanızın Eğitim Durumu	Okur yazar değil	41	12,0
	Okur yazar	26	7,6
	İlkokul mezunu	126	36,7
	Ortaokul mezunu	79	23,0
	Lise mezunu	53	15,5
	Ön lisans mezunu	9	2,6
	Lisans mezunu	6	1,7
Gelir Düzeyi	Lisansüstü mezunu	3	0,9
	Gelir giderden az	173	50,4
	Gelir gidere denk	147	42,9
Günlük Akıllı Telefon Kullanım Süresi	Gelir giderden çok	23	6,7
	0-2 saat	52	15,2
	3-5 saat	150	43,7
	6-8 saat	92	26,8
	9-11 saat	27	7,9
	12-14 saat	14	4,1
	15 saat ve üzeri	8	2,3
Toplam		343	100

1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu”, “Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği (TMÖ)” ve “Genel Sosyotelist Olma Ölçeği (GSOÖ)” kullanılmıştır.

1.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf, anne-baba eğitim durumu ve gelir düzeyine ilişkin bilgilere yer verilen formdur.

1.3.2. Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği (TMÖ)

Lister-Landman ve diğerleri (2015) tarafından geliştirilmiş olup, 14 madde ve üç alt boyuttan meydana gelmektedir. Ölçeğin puanlaması 1-hiç ve 5-her zaman aralığındadır. Ölçeğin alt boyutları engelleme, bilişsel meşguliyet ve gizleme şeklindedir. Açıklanan varyanslar ise sırasıyla %36,5, %9,3, %7,8 şeklindedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, takıntılı mesajlaşma

düzeylerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Güvenirlik analizinde Cronbach Alpha içtutarlılık katsayısı bütün ölçek için .89 olarak tespit edilmiştir.

1.3.3. Genel Sosyotelist Olma Ölçeği (GSOÖ)

Chotpitayasonondh ve Douglas (2018) tarafından geliştirilen ölçek, Göksun (2019) tarafından Türkiye'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin kendini yalnızlaştırma, kişilerarası çatışma, nomofobi ve problem farkındalığı olmak üzere 4 alt boyutu bulunmaktadır. 15 maddeden oluşan ölçek 7'li likert olarak hazırlanmıştır. Ölçeğin güvenirlilik katsayısı .87, Cronbach Alpha değeri .93 olarak bulunmuştur.

1.4. Etik Hususlar

Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın çalışma grubunu oluşturan üniversiteden gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülen bu araştırma için Muş Alparslan Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 28.01.2021 tarihli ve 3 sayılı toplantısında çalışmanın yürütülebilmesi için gerekli izin alınmıştır. Üniversitede öğrenim gören öğrencilere çalışmanın amacı anlatılmış, öğrencilerden onam formu alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir.

1.5. Verilerin Toplanması

Araştırma için ilgili kurumlardan ve ölçek sahiplerinden gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama araçları ve bilgilendirilmiş onam formu Covid-19 nedeniyle Google form aracılığı ile dijital ortamda öğrencilere ulaştırılmıştır. Dijital ortamda toplanan veriler kontrol edilmiş eksik doldurulan veri toplama araçları araştırmaya dâhil edilmemiştir.

1.6. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen kişisel bilgiler için betimsel istatistik parametreleri olarak frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (sayı, yüzde, min-maks değerleri, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunlukları Kolmogorov Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir ($p>.05$). Bu bakımdan ölçeklerin ilişkisini test etmek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Değişkenler arası ilişkilerin yorumlanmasında, anlamlılık düzeyi %95 ($p\leq.05$) kabul edilmiştir.

2. Bulgular

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği ile alt boyutların tanımlayıcı istatistikleri

TMÖ ve Alt Boyutları	Min	Max	Medyan	\bar{X}	SS
Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği	14,00	67,00	27,00	28,11	10,11
Engelleme	6,00	27,00	12,00	12,76	4,48
Bilişsel Meşguliyet	5,00	25,00	10,00	10,28	4,11
Gizleme	3,00	15,00	4,00	5,08	2,53

Tablo 2'ye göre, TMÖ ortalaması $28,11\pm 10,11$ 'dir. Ölçeğin engelleme alt boyut ortalaması $12,76\pm 4,48$, bilişsel meşguliyet alt boyut ortalaması $10,28\pm 4,11$, gizleme alt boyut ortalaması $5,08\pm 2,53$ olduğu gözlenmiştir.

Tablo 3. Genel Sosyotelist Olma Ölçeği ile alt boyutların tanımlayıcı istatistikleri

GSOÖ ve Alt Boyutları	Min	Max	Medyan	\bar{X}	SS
Genel Sosyotelist Olma Ölçeği	15,00	105,00	39,00	44,10	18,88
Nomofobi	4,00	28,00	17,00	17,05	6,70
Kişilerarası Çatışma	4,00	28,00	7,00	9,06	5,49
Kendini Yalnızlaştırma	4,00	28,00	7,00	9,42	6,05
Problem Farkındalığı	3,00	21,00	7,00	8,58	4,89

Tablo 3'e göre GSOÖ ortalaması 44,10±18,88'dir. Ölçeğin nomofobi alt boyut ortalaması 17,05±6,70, kişilerarası çatışma alt boyut ortalaması 9,06±5,49, kendini yalnızlaştırma alt boyut ortalaması 9,42±6,05 ve problem farkındalığı 8,58±4,89 olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4. Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği ile Genel Sosyotelist Olma Ölçeği korelasyon analizi sonuçları

Korelasyon		Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği	Engelleme	Bilişsel Meşguliyet	Gizleme
Genel Sosyotelist Olma Ölçeği	R	0,702**	0,646**	0,672**	0,569**
Nomofobi	R	0,442**	0,450**	0,427**	0,275**
Kişilerarası Çatışma	R	0,661**	0,611**	0,605**	0,576**
Kendini Yalnızlaştırma	R	0,578**	0,491**	0,582**	0,495**
Problem Farkındalığı	R	0,649**	0,587**	0,611**	0,562**

** $p<0,05$

Tablo 4'e göre, GSOÖ ile TMÖ'nin engelleme ve bilişsel meşguliyet alt boyutları arasında ($0,6<r<0,7$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. TMÖ'nin gizleme alt boyutu ile GSOÖ arasında ise ($0,4<r<0,5$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. GSOÖ'nin nomofobi alt boyutu ile TMÖ'nin engelleme ve bilişsel meşguliyet alt boyutları arasında ($0,4<r<0,5$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. TMÖ'nin gizleme alt boyutu ile GSOÖ arasında ise ($0,2<r<0,3$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü zayıf düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. GSOÖ'nin kişilerarası çatışma alt boyutu ile TMÖ'nin engelleme ve bilişsel meşguliyet alt boyutları arasında ($0,6<r<0,7$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. TMÖ'nin gizleme alt boyutu ile GSOÖ arasında ise ($0,4<r<0,5$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. GSOÖ'nin kendini yalnızlaştırma alt boyutu ile TMÖ'nin engelleme, bilişsel meşguliyet ve gizleme alt boyutları arasında ($0,4<r<0,5$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. GSOÖ'nin problem farkındalığı alt boyutu ile TMÖ'nin bilişsel meşguliyet alt boyutu arasında ($0,6<r<0,7$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. TMÖ'nin engelleme ve gizleme alt boyutları ile GSOÖ arasında ise ($0,4<r<0,5$; $p<0,05$) istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tartışma

Teknolojik gelişmelere bağlı olarak akıllı telefonların giderek yaygınlaşması, bireylerin davranışlarını değiştirerek fiziksel ve psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Liu, Zhou vd., 2017, s.111; Mustafaoğlu ve Yasacı, 2018, s.56; Wang, Xie vd., 2017, s. 15; Yang, Zhou vd., 2019, s. 828). Erken müdahale yöntemlerinin uygulanabilmesi açısından akıllı telefon kullanımı ile davranışların ilişkisini belirlemek önemli görülmektedir. Bu bakış açısıyla araştırmada akıllı telefon kullanımının değerlendirilebilmesi amacıyla üniversite öğrencilerine iki farklı ölçek uygulanmıştır. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin

günde yaklaşık üç-beş saat arası telefonlarını kullandıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Tutgun-Ünal ve Arslan (2013, s. 16) öğrencilerinin cep telefonu kullanım sıklıklarına ilişkin yaptıkları araştırmada günlük telefon kullanım sürelerinin bir saatten fazla olduğu ve bu oranın yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin takıntılı mesajlaşma ile sosyotelist olmaları arasında pozitif ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Buna göre sosyotelist olma durumunun takıntılı mesajlaşmayı artırıcı etkiye sahip olduğu söylenebilir. İlgili literatür incelendiğinde araştırma bulgularıyla benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Aykaç ve Yıldırım, 2021, s. 254; Blanca ve Bendayan, 2018, s. 275; Davey vd., 2018, s. 37; Deleş ve Aral, 2021, s.61; Pamuk ve Kutlu, 2017, s. 1264; Yılmaz vd., 2015, s. 26). Uysal (2020, s. 36) öğrencilerin sosyotelist olma düzeyleri ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkileri incelediği araştırmada sosyotelist olma ve sosyal medya kullanımı arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Karadağ ve arkadaşlarının (2015, s.71), 409 üniversite öğrencisi ile yaptıkları araştırmada SMS, cep telefonu, internet ve sosyal medya bağımlılıklarının sosyotelizm davranışının en önemli belirleyicilerinden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda akıllı telefonların sosyal medya uygulamalarını içinde barındırması ve uygulamaların mesajlaşma özelliklerinin bulunmasına bağlı olarak sosyotelist olma ile takıntılı mesajlaşma düzeyinin arttığı söylenebilir.

Araştırmada Genel Sosyotelist Olma Ölçeği'nin nomofobi, kişilerarası çatışma, kendini yalnızlaştırma ve problem farkındalığı alt boyutları ile Takıntılı Mesajlaşma Ölçeği'nin engelleme, bilişsel meşguliyet ve gizleme alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkilerin olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde Chotpitayasonondh ve Douglas (2016, s. 15) tarafından yapılan araştırmada 16-20 yaş aralığındaki bireylerin nomofobi düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda Adnan ve Gezgin (2016, s. 147) tarafından yapılan diğer bir araştırmada 18-24 yaş grubundaki bireylerin nomofobi düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Işık ve Kaptangil (2018, s. 708), yaptıkları araştırmada internet ve sosyal medya bağımlılık türlerinin sosyotelizmin ana nedenleri olduğunu belirlemişlerdir. Bu bağlamda özellikle mesajlaşmaya izin veren uygulamaların takıntılı mesajlaşma davranışı gibi sorunlara daha fazla katkı sağlanabileceği sonucu çıkarılabilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada üniversite öğrencilerinde takıntılı mesajlaşma ve sosyotelizm ilişkisi incelenmiştir. Bu kapsamda yapılan araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin sosyotelist olma durumlarının takıntılı mesajlaşmayı artırıcı etkiye sahip olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda aşağıdaki önerilere yer verilebilir;

- Öğrencilerin günlük akıllı telefon kullanım süreleri bakımından önemli bir kısmının üç saatin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu bakımdan öğrencilerin akıllı telefonları kullanma sıklıklarının azaltılmasına yönelik eğitim çalışmaları yapılabilir.
- Eğitimcilerin ders içerisindeki öğrenme etkinlikleri mobil etkinlikler ile zenginleştirilebilir.
- Öğrenciler boş zamanlarını daha verimli bir şekilde geçirmeleri için sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere yönlendirilerek teknoloji araçlarına olan bağımlılıkları azaltılabilir.
- Akıllı telefonların faydalı ve bilinçli kullanımının sağlanabilmesi için kamu spotu ile bilgilendirmeler yapılabilir.
- Öğrencilerde sosyotelist olma ile sosyal medya kullanımı ve takıntılı mesajlaşma arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu durumun nedenlerine ilişkin araştırmalar farklı örneklem grupları ile gözlem ve görüşmeye dayalı çalışmalar yapılabilir.

- Sosyotelizm davranışlarının azaltılmasına ilişkin deneysel ve boylamsal çalışmalar planlanabilir.
- Eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim döneminden itibaren ailelere akıllı telefon kullanma, internet kullanımında sınır, sosyal medya bağımlılığı gibi konularda aile eğitimi verilerek küçük yaşlardan itibaren bu bağımlılık türlerini önleme çalışmaları yapılabilir.
- Bu çalışma Muş Alparslan Üniversitesi'nde eğitim gören örneklem grubundaki öğrenciler ve kullanılan ölçeklerle sınırlıdır. Çalışma farklı illerde farklı eğitim basamaklarındaki öğrencilerle örneklem grubunu genişleterek tekrarlanabilir.
- Sosyotelizm davranışını etkileyen faktörlerin belirlenmesi için uygun ölçekler kullanılarak bu çalışma tekrarlanabilir.

Kaynakça

- Adnan, M. & Gezgin, D. M. (2016). A modern phobia: Prevalence of nomophobia among college. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 49(1), 141-158.
- Al-Saggaf, Y., MacCulloch, R. & Wiener, K. (2018). Trait Boredom is a Predictor of Phubbing Frequency. *Journal of Technology in Behavioral Science*, 1-8.
- Aykaç, S. ve Yıldırım, Ş. (2021). Gelişen dünyada nomofobi ve sosyotelist olma- sosyotelizme maruz kalmanın etkileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 243-256.
- Ballı, Ş. N. (2020). *Üniversite öğrencilerinde sosyotelizmin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Blachnio, A. & Przepiorka, A. (2019). Be Aware! If You Start Using Facebook Problematically You Will Feel Lonely: Phubbing, Loneliness, Self-esteem, and Facebook Intrusion. A Cross-Sectional Study. *Social Science Computer Review*, 37(2), 270–278.
- Blanca, M. J. & Bendayan, R. (2018). Spanish version of the Phubbing Scale: internet addiction, Facebook intrusion, and fear of missing out as correlates. *Psicothema*, 30(4), 449-454.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Testlerin geçerlik ve güvenilirliğinde kullanılan bazı istatistikler. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. 16. Baskı, Ankara: Pegem Akademi, 167-82.
- Chotpitayasunondh, V. & Douglas, K. M. (2016). How “Phubbing” becomes the norm: the antecedents and consequences of snubbing via smartphone. *Computers in Human Behavior*, 63, 9-18.
- Chotpitayasunondh, V. & Douglas, K.M. (2018). Measuring phone snubbing behavior: development and validation of the Generic Scale of Phubbing (GSP) and the Generic Scale of Being Phubbed (GSBP). *Computers in Human Behavior*, 88, 5-17.
- Davey, S., Davey, A., Raghav, S. K., Singh, J. V., Singh, N., Blachnio, A., & Przepiorka, A. (2018). Predictors and consequences of “Phubbing” among adolescents and youth in India: An impact evaluation study. *Journal of Family & Community Medicine*, 25(1), 35-42.
- Deleş, B. & Aral, N. (2021). Examination of phubbing level of mothers with children in preschool period in terms of various variables. *El Ruha 9. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı*, 53-66.
- Işık, M. & Kaptangil, İ. (2018). Akıllı telefon bağımlılığının sosyal medya kullanımı ve beş faktör kişilik özelliği ile ilişkisi: üniversite öğrencileri üzerinden bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 695-717.

- Karadağ, E., Tosuntaş, Ş. B., Erzen, E., Duru, P., Bostan, N., Şahin, B. M., ... ve Babadağ, B. (2015). Determinants of phubbing, which is the sum of many virtual addictions: a structural equation model. *Journal Of Behavioral Addictions*, 4(2), 60-74.
- Lister-Landman, K. M., Domoff, S. E. & Dubow, E. F. (2015). The role of compulsive texting in adolescents' academic functioning. *Psychology of Popular Media Culture*, 1-15. doi: 10.1037/ppm0000100
- Liu, Q. Q., Zhou, Z. K., Yang, X. J., Kong, F. C., Niu, G. F. & Fan, C. Y. (2017). Mobile phone addiction and sleep quality among Chinese adolescents: A moderated media- tion model. *Computers in Human Behavior*, 72, 108–114.
- Mustafaoglu, R. ve Yasacı, Z. (2018). Dijital oyun oynamanın çocukların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19(3), 51-58.
- Nazir, T., & Pişkin, M. (2016). Phubbing: A technological invasion which connected the world but disconnected humans. *International Journal of Indian Psychology*, 3(4), 68-76.
- Orhan Gökşün, D. (2019). Sosyotelist olma ve sosyotelizme maruz kalma ölçeklerinin Türkçeye uyarlanması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (3), 657-671.
- Pamuk, M. ve Kutlu, M. (2017). Üniversite öğrencilerinde cep telefonunun problemlili kullanımının kişilik bağlamında incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1263-1272.
- Parmaksız, I. (2019). Relationship of phubbing, a behavioral problem, with assertiveness and passiveness: a study on adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 11(3), 34-45.
- Roberts, J. A. & David, M. E. (2020). Boss phubbing, trust, job satisfaction and employee performance. *Personality and Individual Differences*, 155, 109702.
- Schneider, F. M. & Hitzfeld, S. (2019). I ought to put down that phone but I phub nevertheless: Examining the predictors of phubbing behavior. *Social Science Computer Review*, 20(10), 1-14.
- Stathatos, P. (2020). *Starting a relationship is difficult: Phubbing creates bad impressions and prevents the creation of relationships*. Doctoral dissertation, Baylor University, Waco, Texas.
- Tutgun-Ünal, A. & Arslan, A. (2013). Devlet ve vakıf üniversiteleri eğitim fakültesi öğrencilerinin cep telefonu kullanım sıklıklarının ve marka tercihlerinin karşılaştırılması. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 2(1), 1–19.
- Uysal, T. (2020). *Öğrencilerin sosyotelist olma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yakındoğu Üniversitesi, Lefkoşa.
- Ünal, D. ve Yıldırım, O. (2020). Dijital yerlilerin sosyotelizm (phubbing) eğilimlerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 276-297.
- Wang, X., Xie, X., Wang, Y., Wang, P. & Lei, L. (2017). Partner phubbing and depression among married Chinese adults: The roles of relationship satisfaction and relationship length. *Personality and Individual Differences*, 110, 12–17.
- Yang, X. J., Zhou, Z. K., Liu, Q. Q. & Fan, C. Y. (2019). Mobile phone addiction and adolescents' anxiety and depression: The moderating role of mindfulness. *Journal of Child and Family Studies*, 28, 822–830.
- Yılmaz, G., Şar, A. H. ve Civan, S. (2015). Ergenlerde mobil telefon bağımlılığı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 2(2), 20-37.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Muş Alparslan Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 28.01.2021

No: 3

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %35
2. yazar katkı oranı : %30
3. yazar katkı oranı : %30